

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเผยแพร่ศาสนาไปยังดินแดนต่างๆที่มีใช้ถิ่นกำเนิดของศาสนานั้นๆ เป็นเรื่องปกติวิสัย หากมองย้อนไปในประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่า แม้ในประเทศไทยซึ่งเป็นดินแดนแห่งพุทธศาสนา ยึดถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ก็ยังยินยอมให้ศาสนาจากดินแดนอื่นเข้ามาเผยแพร่ อาทิ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น เนื่องจากผู้เผยแพร่ศาสนามักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาประเทศด้วย

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาหนึ่งซึ่งเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย เท่าที่สามารถสืบค้นหลักฐานได้ พบว่ามีมิชชันนารีคณะโดมินิกัน ชาวปอร์ตุเกส จำนวนสองคน คือเยโรม ฌ กางเซน (Jarome De lacroix) และเซบาสเตียน ฌ กันโต (Sebastien de conto) เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยโดยขึ้นบกที่แหลมมะละกาเมื่อปีพ.ศ. 2098 ต่อมาเยโรมถูกฆ่าตายในปีพ.ศ. 2109 และเซบาสเตียนถูกฆ่าตายในปีพ.ศ. 2112 ด้วยสาเหตุใดไม่ปรากฏชัด นับจากนั้นก็ยังคงมีมิชชันนารีทยอยกันเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยอีก ส่วนใหญ่เป็นมิชชันนารีคณะโดมินิกัน ฟรันซิสกันและเยซูอิต

วิธีการเผยแพร่คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกในอดีตนั้น ระยะเวลาเริ่มจะกระทำโดยใช้วิธีการเข้าหาบุคคลชั้นผู้นำของท้องถิ่น ด้วยคาดหวังว่าหากบุคคลสำคัญเหล่านี้ยอมรับนับถือหรือให้ความยินยอมและอำนวยความสะดวกแล้ว ประชากรของดินแดนนั้นๆคงยอมรับนับถือตามในเวลาต่อมา ดังจะเห็นได้ชัดเจนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แผ่นดินไทยเป็นดินแดนที่พ่อค้าชาติต่างๆ เข้ามาติดต่อค้าขายนับได้ถึง 43 ชาติ รวมทั้งยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางศาสนาของคริสตังชาวญวนและชาวญี่ปุ่น มิชชันนารีชาวฝรั่งเศสโดยการนำของบาทหลวงปีล เลอ กัวส์ และบาทหลวงดิงแบร์ต

เดอลามอดต์เผยแพร่คริสต์ศาสนาแก่กลุ่มชนเหล่านี้ด้วยการเข้าหาผู้นำกลุ่มก่อน โดยใช้วิธีการต่างๆตามความเหมาะสม เช่น การติดต่อดำขาย การให้ของกำนัลเพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกันในระหว่างผู้นำชุมชนกับคณะมิชชันนารี การให้ความช่วยเหลือหรือคำแนะนำในจังหวะที่เหมาะสม อาทิ เพื่อรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย การสอนภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งสามารถทำให้กลุ่มชนเหล่านี้ยินยอมรับฟังคำสอนและเข้ารับถือคริสต์ศาสนาในที่สุด กลายเป็นเครือข่ายในการเผยแพร่ไปสู่ประชาชนในวงกว้างมากขึ้น นอกจากผู้นำชุมชนแล้ว คณะมิชชันนารียังได้พยายามหาทางติดต่อเพื่อสร้างความสนิทสนมกับผู้นำประเทศพร้อมกันไปด้วย โดยใช้วิธีการในทำนองเดียวกัน

ในสมัยอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงให้การต้อนรับคณะมิชชันนารีชาวฝรั่งเศสเป็นอย่างดี เพราะพระองค์ทรงมีพระราชประสงค์จะสร้างความสัมพันธ์กับประเทศฝรั่งเศส เพื่ออาศัยอำนาจของประเทศฝรั่งเศสถ่วงดุลย์กับอำนาจของประเทศฮอลันดาซึ่งแสวงหาอาณานิคมอยู่ในดินแดนใกล้เคียงกับอาณาเขตประเทศไทย

สมเด็จพระนารายณ์ทรงอาศัยมิชชันนารีเป็นคนกลาง ในการเชื่อมความสัมพันธ์กับพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศส นอกเหนือไปจากการส่งราชทูตเจริญทางพระราชไมตรีเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นที่เข้าใจกันว่า นอกเหนือจากความพยายามที่จะเผยแพร่ศาสนาแล้ว คณะราชทูตที่เดินทางมาจากฝรั่งเศสโดยมีเชอวาเลียร์ เดอ โชมองต์เป็นหัวหน้า ตั้งใจที่จะผนวกกรุงสยามเป็นอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศสโดยวิธีการทำให้พระมหากษัตริย์ "เข้ารับ" แต่สมเด็จพระนารายณ์ทรงกระทำเพียงแสดงความสนพระทัย และทรงแสดงพระเมตตาต่อราชทูตรวมทั้งคณะมิชชันนารีเท่านั้น

การเผยแพร่ศาสนาใดๆ ต้องพยายามสร้างศรัทธาให้เกิดแก่คนในสังคมนั้นเสียก่อน รูปแบบของการเผยแพร่ในระยะหลังนี้จึงได้คลี่คลายจากการมุ่งเข้าหาผู้นำชุมชนและผู้นำประเทศมาเป็นลักษณะของการพยายามสร้างศรัทธาสู่ประชาชนส่วนใหญ่ ด้วยการก่อสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณสถานอันเป็นสาธารณประโยชน์แก่สังคม เช่น วัดคริสต์ โรงพยาบาลและโรงเรียน โดยได้รับพระเมตตาพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทำให้เกิดระบบโรงเรียน ระบบ

โรงพยาบาลที่จัดการตามแบบอย่างตะวันตกขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย นอกจากนี้ คณะมิชชันนารียังพยายามทุกวิถีทางที่จะชักจูงจิตใจให้คนไทยเกิดความสนใจ หันมานับถือศาสนาคริสต์ มีการแปลหนังสือพระคัมภีร์ไบเบิลบางส่วนเป็นภาษาไทย ตลอดจนเขียนหนังสือเกี่ยวกับหลักคำสอนทางศาสนาคริสต์ขึ้นเพื่อการเผยแพร่อีกด้วย

อย่างไรก็ตามมีหลักฐานเป็นที่ปรากฏชัดว่า มิชชันนารีต่างประเทศกรุง ปารีส์คณะเยซูอิต ได้พยายามดำเนินการเผยแพร่โดยมีจุดมุ่งหมายแฝงที่จะเข้าไป เกี่ยวข้องทางการเมืองในพระราชสำนักด้วย ดังนั้นเมื่อสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เสด็จสวรรคต สมเด็จพระเพทราชาและพระมหากษัตริย์ราชวงศ์บ้านพลูหลวงจึง ไม่ทรงโปรดปรานคณะมิชชันนารีชาวฝรั่งเศส ความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับ มิชชันนารีก็เปลี่ยนแปลงไปถึงขั้นถูกห้ามเผยแพร่ศาสนาทั้งในหมู่คนไทย ลาว และ มอญที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

การเผยแพร่คริสต์ศาสนาเริ่มต้นอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2227 ตรงกับ แผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชา คณะมิชชันนารีชาวปอร์ตุเกสเดินทางเข้ามาใน ประเทศไทยเพื่อทำการเผยแพร่พร้อมกับมิชชันนารีชาติอื่นๆอีกหลายคณะ แต่ยังไม่ทันปรากฏผลของการเผยแพร่ กรุงศรีอยุธยา ก็เสียแก่พม่าในปี พ.ศ. 2310 บ้าน เมืองถูกทำลายลงอย่างย่อยยับ ศาสนาคริสต์ในกรุงศรีอยุธยาจึงพลอยถูกทำลายลง ไปด้วย

สมัยกรุงธนบุรี มิชชันนารีได้พยายามเผยแพร่คริสต์ศาสนาอีกแต่เต็มไปด้วย ปัญหาและอุปสรรคอย่างรุนแรง กล่าวคือในปีพ.ศ. 2316 คณะมิชชันนารีประกาศ ห้ามข้าราชการที่นับถือศาสนาคริสต์ซึ่งมีเพียงไม่กี่คน เข้าร่วมในพระราชพิธีถือน้ำพระ พิพัฒน์สัตยา เพราะขัดต่อหลักการและบทบัญญัติของคริสต์ศาสนา การคัดค้านห้ามบราม และการต่อต้านนี้ขัดแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมไทย ทำให้สมเด็จพระเจ้าตากสินไม่ทรงโปรดการกระทำนี้ ข้าราชการต่างก็ต่อต้านการ เผยแพร่คริสต์ศาสนาในประเทศไทย ดังนั้นเพื่อให้เหตุการณ์สงบลง สมเด็จพระเจ้า ตากสินจึงทรงขับไล่มิชชันนารีออกนอกประเทศ เมื่อขาดผู้นำกลุ่มการเผยแพร่คริสต์ ศาสนาก็ยุติลงอีกครั้งหนึ่ง

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2392 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการขับไล่มิชชันนารีที่เดินทางเข้ามาให้ออกจากประเทศไทยอีก เพื่อมิให้มีการเผยแพร่คริสต์ศาสนาในประเทศไทยจนสิ้นสุดรัชกาล คณะมิชชันนารีได้พยายามกลับเข้ามาใหม่ในปี พ.ศ. 2394 ซึ่งเป็นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชดำริว่า "การเบียดเบียนศาสนาเป็นสิ่งไม่ดี เราเห็นควรปล่อยให้ทุกคนมีเสรีภาพที่จะถือศาสนาใดๆที่ตนสมัคร " (สำนักงานสารสาสน์. 2510) โดยพระราชวินิจฉัยนี้ คณะมิชชันนารีและผู้นับถือศาสนาคริสต์จึงเริ่มบูรณะก่อตั้งวัดขึ้นใหม่ มีชาวคริสต์รวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่อยู่ในที่ต่างๆมากขึ้น ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะปฏิรูปสังคมและระบบการศึกษา จึงพระราชทานที่ดินให้อยู่เป็นสัดส่วน และทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตในการฟื้นฟูสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น วัดคริสต์ และ "โรงเรียนฝรั่ง" ศาสนาคริสต์จึงเริ่มมีบทบาททางสังคมมากยิ่งขึ้นนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่สามารถทำให้คนไทยส่วนมากนับถือศาสนาคริสต์ได้ ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ในประเทศไทยจึงล้วนแต่เป็นคนต่างชาติที่เข้ามารวมตัวกันอยู่ในประเทศไทย

จากการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งพระทัยในอันที่จะปฏิรูปสังคมและระบบการศึกษา คณะมิชชันนารีจึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการเผยแพร่คริสต์ศาสนาให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบการศึกษาในสมัยนั้น คณะมิชชันนารีโดยบาทหลวงกอลมเบย์ ดำเนินการจัดการศึกษาในแนวทางที่เป็นพระราชประสงค์ได้เริ่มเปิดโรงเรียน "ฝรั่ง" ขึ้นเพื่อจัดสอนภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นเงินทุนส่วนหนึ่งสำหรับการก่อตั้งโรงเรียน พระบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนข้าราชการหลายคนได้ร่วมกันให้ความช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนแห่งนี้จนมีนักเรียนมากขึ้น มิชชันนารีที่รับผิดชอบอยู่จึงขอคณะนักบวชจากยุโรป คือ คณะภราดาเซนต์คาเบรียลมาช่วย นับเป็นจุดเริ่มการก่อตั้งโรงเรียนในเครือคาทอลิก ได้รับความนิยมนในวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี จนกระทั่งสามารถขยายโรงเรียนสาขาไปเปิดดำเนินการยังต่างจังหวัดด้วยในชื่อของโรงเรียนอัสสัมชัญสาขาต่างๆ

นอกจากนี้ยังมีนักบวชคณะอื่นและคณะภคินีแห่งโมร์ หรือที่เรียกว่าภคินีคณะพระกุมารเยซู เริ่มการเผยแพร่โดยทำงานเกี่ยวกับเยาวชนด้วยการก่อตั้งโรงเรียน

เพิ่มขึ้นอีก โรงเรียนที่คณะภคินีแห่งโรมร์ก่อตั้งขึ้น คือโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ มุ่งสอนวิชาการ เรือนก่อนจึงค่อยๆเปลี่ยนแปลงเป็นโรงเรียนมัธยมซึ่งจัดให้มีการสอน คำสอนในแนวทางเพื่อการเผยแผ่คริสต์ศาสนาด้วย

บาทหลวงหลุยส์ เวียร์ร่วมกับคณะภคินีเซนต์ปอล เดอชาร์ท ได้จัดการก่อตั้ง โรงเรียนพยาบาลเซนต์หลุยส์ขึ้น โดยให้อยู่ในความดูแลของคณะภคินีเซนต์ปอล เดอชาร์ทซึ่ง ได้สานต่อกิจกรรมทางด้านการสาธารณสุขนี้สืบมาจนถึงปัจจุบัน บทบาทของคณะภคินีนี้ ได้แพร่ขยายไปในด้านการจัดการศึกษาอีกด้วย กล่าวคือได้ก่อตั้งโรงเรียนต่างๆเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง เช่น โรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์ โรงเรียนช่างตาครูสคอนเวนต์ โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ โรงเรียนมาแตร์ เดอี โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นส่วนสนับสนุนสถาบันคริสต์ศาสนา ทั้งในด้านการเผยแผ่และสร้างความสัมพันธ์กับสังคม

แต่เดิมมาเน้นการเผยแผ่คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทย จะดำเนินการจากหน่วยงานกลาง คือหน่วยงานคริสต์ศาสนาที่กรุงเทพมหานคร เผยแผ่ไปทั่วประเทศ ต่อมาในปีพ.ศ. 2442 ได้แบ่งเขตการเผยแผ่ โดยแยกเขต ตะวันออกเฉียงเหนือออกไป มีศูนย์กลางอยู่ที่ท่าแร่-หนองแสง (สกลนครและนครพนม) เขตการเผยแผ่เหล่านี้เดิมเรียกกันว่า "มิสซัง" (VICARIUS APOSTOLICUS) ต่อจากนั้นได้ขยายการแบ่งเขตออกไปอีกเป็น 8 เขตคือ เขตราชบุรี จันทบุรี อุบลราชธานี อุดรธานี เชียงใหม่ นครสวรรค์ นครราชสีมาและสุราษฎร์ธานี จนถึงปี พ.ศ. 2508 เปลี่ยนแปลงคำเรียกเขตทั้ง 10 เขตนี้ เพื่อยกฐานะให้เป็นเขต "สังฆมณฑล" (DIOCESE) มีความเป็น "อิสระ" จากหน่วยงานกลางที่กรุงเทพมหานครมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม มีพระสังฆราชคาทอลิกเป็นประมุขของแต่ละเขตสังฆมณฑล ทำหน้าที่ในการเผยแผ่และปกครองเขตสังฆมณฑลของตน เป็นการกระจายอำนาจการปฏิบัติงาน รวมทั้งไม่ต้องขึ้นต่อวาติกันโดยตรง การติดต่อกับคณะสมัชช้าวาติกันกระทำโดยการประสานงานกับเอกอัครสมณทูตวาติกันประจำประเทศไทยซึ่งเรียกว่า "พระสมณทูต" (NUNTIUS APOSTOLICUS) มีสถานทูตอยู่ในประเทศไทย เพื่อดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลไทยในฐานะของสมณทูตจากรัฐวาติกัน

พระสังฆราชคาทอลิกซึ่งเป็นประมุขเขตสังฆมณฑลทั้งสิบสังฆมณฑล รวมกันเป็น "สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย" ร่วมกันดำเนินงานที่เกี่ยวกับพระศาสนจักรคาทอลิกทั้งหมดในประเทศไทย พระสมณทูตมีบทบาทในการเชื่อมโยง

และประสานงานด้านต่าง ๆ ระหว่างสมัชชชาวดิกันที่กรุงโรมกับสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานเกือบ 440 ปี นับตั้งแต่คริสต์ศาสนาได้เข้ามาเผยแพร่ในดินแดนไทย ยังไม่ปรากฏชัดเจนว่าผลของการเผยแพร่สามารถเพิ่มจำนวนคริสต์ศาสนิกชนในประเทศไทย ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับประเทศเพื่อนบ้านแล้ว การเพิ่มจำนวนเป็นไปในอัตราต่ำมาก กล่าวคือ สถิติในปี พ.ศ. 2510 มีจำนวนร้อยละ 0.40 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ในขณะที่เวียดนามใต้มีจำนวนร้อยละ 10 เวียดนามเหนือร้อยละ 3.8 ลังการ้อยละ 6.5 มาเลเซียร้อยละ 2.4 เกาหลีใต้ร้อยละ 2.3 อินโดนีเซียร้อยละ 1.6 อินเดียและเนปาลร้อยละ 1.4 ลาวร้อยละ 1.3 เขมรร้อยละ 0.93 พม่าร้อยละ 0.92 (สำนักงานสารสนเทศฯ หนังสือประวัติพระศาสนจักรสากลและพระศาสนจักรในประเทศไทย, 2505) สถิติในปี พ.ศ. 2521 มีจำนวนประมาณร้อยละ 0.60 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ แม้ว่าเวลาแห่งการเข้าสู่ประเทศไทยจะเนิ่นนานกว่าสี่ศตวรรษแล้ว ในขณะที่โดยระยะเวลาเท่าๆกันนี้ อัตราการเพิ่มจำนวนคริสต์ศาสนิกชนในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เกาหลีมีประมาณร้อยละ 24.24 อินโดนีเซียร้อยละ 5.34 ฟิลิปปินส์ร้อยละ 92.73 และมาเลเซียร้อยละ 2.71 (สะอาด ไชยวัฒน์ อ้างถึงในวิฑูร ลินศิริเชวง, 2531) ปัจจุบันมีจำนวนคริสต์ศาสนิกชนในประเทศไทยจำนวนกว่าสองแสนคน (สถิติของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯปีพ.ศ. 2535) คิดเป็นร้อยละ 0.35 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 57 ล้านคน หากเปรียบเทียบจำนวนคริสต์ศาสนิกชนในประเทศไทย ระหว่างปีพ.ศ. 2510และปีพ.ศ. 2521 จะเห็นได้ว่าจำนวนคริสต์ศาสนิกชนเพิ่มขึ้นเป็นอัตราส่วนที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับอัตราส่วนการเพิ่มจำนวนคริสต์ศาสนิกชนของประเทศเพื่อนบ้าน ยิ่งเมื่อพิจารณาถึงอัตราส่วนในปีพ.ศ. 2535 จะเห็นได้ชัดเจนว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนคริสต์ศาสนิกชนในประเทศไทย กลับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงกว่าในปีพ.ศ. 2510

วิธีการเผยแพร่ที่สถาบันคริสตศาสนานำมาใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายนับตั้งแต่แรกเริ่มคือ วิธีการเข้าทางสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์ควบคู่กับสถาบันทางสังคม เช่น การตั้งโรงเรียนเพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชน การตั้งโรงพยาบาลเพื่อรักษาพยาบาลผู้ป่วย การกำหนดประชาคมคริสตชนเพื่อให้ที่อยู่และที่ทำกิน ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งมีอาชีพ ล้วนเป็นการให้เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีมากขึ้น นำมาซึ่งความรู้สึกที่ดีและศรัทธาเลื่อมใส อาจกล่าวได้

ว่า ได้ใช้ความพยายามดำเนินกลยุทธ์เพื่อการเผยแพร่ในหลายรูปแบบแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถเพิ่มจำนวนคริสตชนในประเทศไทยได้

ปัจจุบันพระศาสนจักรโรมันคาทอลิกยังคงมุ่งมั่นพยายามที่จะเผยแพร่คริสต์ศาสนาในประเทศไทย ด้วยการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรคริสต์ศาสนาครั้งใหญ่ในประเทศไทย รวมทั้งจัดตั้งองค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกขึ้นในปี พ.ศ. 2509 เพื่อให้ทำหน้าที่ใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางการเผยแพร่คริสต์ศาสนาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอีกช่องทางหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการเพิ่มจำนวนคริสตศาสนิกชนในประเทศไทยยังคงไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าประสงค์ จากสภาพข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้เกิดประเด็นปัญหาที่สมควรแก่การศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงการวางแผนกลยุทธ์ในการใช้สื่อ และการกำหนดบทบาทการใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนา ขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย

ปัญหานำวิจัย

1. ลักษณะโครงสร้างการจัดองค์กรคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกมีส่วนเกี่ยวข้องกับกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแพร่คริสต์ศาสนาในประเทศไทยอย่างไรบ้าง
2. หลักเกณฑ์และวิธีการที่องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย ใช้เป็นกรอบในการวางแผนกลยุทธ์ และกำหนดบทบาทการใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิกมีลักษณะอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเข้าใจถึงลักษณะโครงสร้างการจัดองค์กรและการกำหนดนโยบายการเผยแพร่คริสต์ศาสนาขององค์กรคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการวางแผนกลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนาขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้สื่อมวลชน ในการกำหนดบทบาทหน้าที่เผยแพร่คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย

ข้อสันนิษฐาน

องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทยทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง เชื่อมโยงระหว่างสถาบันคริสต์ศาสนากับสังคมไทย โดยการใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางในการเผยแพร่คริสต์ศาสนา และกำหนดกลยุทธ์ในรูปแบบของการตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) ภายใต้ลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร (Non profit Organization)

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาถึงองค์กรทางศาสนา และลักษณะการเผยแพร่ศาสนา เป็นการศึกษาที่มีขอบเขตกว้าง ขั้วซ้อนและละเอียดอ่อนมาก ยากที่จะศึกษาให้ลึกซึ้ง ถึถ้วนในทุกแง่มุมได้ จึงกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยให้อยู่ในกรอบแนวคิดของการจัดองค์กร และกระบวนการบริหารงานเพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนาในประเทศไทย เฉพาะของสถาบันคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย ภายใต้การดำเนินงานของสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย โดยศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อมวลชนขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิก เพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนาในปัจจุบัน ศึกษาการจัดกิจกรรมที่กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการให้การรับรองว่าถูกต้อง ตามกฎหมายแล้วเท่านั้น ส่วนกิจกรรมใดที่เป็นขององค์กรอื่น ถึงแม้ว่าจะมีการกล่าวอ้างคำสอนของพระเยซู แต่เป็นองค์กรที่สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย ไม่ได้ให้การรับรองตามกฎหมาย หรือไม่อยู่ในหน่วยการจัดองค์กรของสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย จะไม่นำมาศึกษา

แม้ในด้านปัจจัยลึกซึ้ง อันอาจเกี่ยวข้องกับอ้อมต่อลักษณะการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ศาสนา ผู้วิจัยจะไม่นำมาเป็นกรณีศึกษาด้วย อาทิ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ผู้วิจัยคงสนใจศึกษาแต่ในปัจจัยด้านการสื่อสาร และการจัดองค์กรที่มีผลต่อการสื่อสารเป็นหลัก

ข้อตกลงเบื้องต้น

ปัจจุบันคริสต์ศาสนาในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 นิกายใหญ่ คือนิกายโรมันคาทอลิกและนิกายโปรเตสแตนต์ ทั้งสองนิกายมีลักษณะความเชื่อ การถือแนวปฏิบัติ แนวความคิดและลักษณะการจัดองค์กรที่แตกต่างกัน งานวิจัยนี้สนใจศึกษาเฉพาะองค์กรคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกประเทศไทย ซึ่งบริหารองค์กรโดยสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย สำหรับกลยุทธ์การใช้สื่อมวลชน เพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนาและอุดมการณ์ (Ideology) ในพระวรสารนั้น ศึกษาจากวิถีการดำเนินงานขององค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย (CATHOLIC SOCIAL COMMUNICATIONS CENTER OF THAILAND) ซึ่งเป็นองค์กรที่รับผิดชอบงานสื่อมวลชนคาทอลิก ภายใต้การจัดองค์กรของสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย

นิยามศัพท์

องค์กรคริสต์ศาสนา หมายถึง องค์กรคริสต์ศาสนาที่จดทะเบียนกับกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ และรับการรับรองถูกต้องตามกฎหมาย ภายใต้ชื่อเรียกทางราชการว่า สภาประมุขแห่งบาทหลวงโรมันคาทอลิก

สมัชชวาติกัน (College of the Bishops) หมายถึงผู้บริหารสูงสุดในสถาบันคริสต์ศาสนา มีสมเด็จพระสันตะปาปาเป็นประมุขสูงสุด ณ สำนักวาติกัน แห่งรัฐวาติกัน กรุงโรม ประเทศอิตาลี

สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย หมายถึง สภาประมุขแห่งบาทหลวงโรมันคาทอลิก ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรคริสต์ศาสนาในประเทศไทย มีพระคาร์ดินัล มีชัย กิจบุญชู ประมุขเขตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ๙ เป็นผู้นำร่วมกับประมุขของสังฆมณฑลทุกเขตในประเทศไทยอีก 9 เขตสังฆมณฑล

- สิ่งขมณฑล หมายถึง อาณาเขตประชากรของพระเป็นเจ้าส่วนหนึ่งที่พระสังฆราชคาทอลิกได้รับมอบหมายให้อภิบาลดูแล โดยมีคณะสังฆคาทอลิกร่วมมือด้วย
- พระสังฆราช (Christus Dominus) หมายถึง ประมุขที่มีตำแหน่งหน้าที่ ในการปกครองสิ่งขมณฑลโดยฐานะผู้แทนพระคริสตเจ้าสืบต่อมาจากอัครสาวก เป็นผู้สอนความเชื่อและเป็นผู้อภิบาลดูแลประชากรที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีหน้าที่อื่นๆตามที่กำหนดไว้ในแผนภูมิการปกครองอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
- คณะสงฆ์ (Pres byterium) หมายถึง ผู้ร่วมงานของพระสังฆราช มีศักดิ์ศรีโดยอำนาจของศีลบวช
- มิชชันนารี หมายถึง ผู้เผยแผ่คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิกซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ
- ประกาศพระวรสาร หมายถึง การเผยแผ่คำสอนในพระคริสตธรรมคัมภีร์ทั้ง 2 ภาค คือพันธสัญญาเก่า กับ พันธสัญญาใหม่
- การเผยแผ่ หมายถึง กระบวนการสร้างความเชื่อเพื่อให้เกิดการยอมรับอุดมการณ์หลักและคำสอนที่เผยแผ่โดยองค์กรคริสต์ศาสนา
- อุดมการณ์ หมายถึง ความเชื่อ ความศรัทธา ในฤทธิ์กุศลเหนือธรรมชาติ ในอรรถความจริงทุกข้อที่พระเยซูคริสต์เจ้าทรงไขแสงและที่พระศาสนจักรสั่งสอน ซึ่งจะโน้มนำให้เกิดความรักในพระเป็นเจ้าและรักเพื่อนมนุษย์เหมือนที่รักตนเอง
- สื่อมวลชน หมายถึง สื่อกลาง ที่ใช้ในการเผยแผ่ข้อมูล ข่าวสารโดยวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เพื่อที่จะแพร่กระจายข่าวสารเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมาก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางแก่องค์กรสื่อมวลชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย สำหรับนำไปประยุกต์ใช้วางแผนกลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่คริสต์ศาสนิกายโรมันคาทอลิกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจ สำหรับนำไปเป็นหลักในการประยุกต์ใช้สื่อมวลชนเพื่อการเผยแพร่ศาสนา